

"Brez pomoči ZDA državnega udara ne bi bilo."

V intervjuju pove nekdanji predsednik Ukrajinske vlade Nikolaj Azarov.

Red./7.01.2023: <https://www.infosperber.ch/politik/welt/ohne-hilfe-der-usa-haette-es-keinen-staatsstreich-gegeben/>

Nobena zahodna država ne bi dopustila nasilne vstaje, kakršna se je zgodila na Majdanu, pravi takratni premier Azarov.

Kot razlog za večtedenske nemire na Majdanu v Kijevu v letih 2013/14 je bila večkrat predstavljena naslednja zgodba: takratni predsednik Janukovič je nepričakovano zavrnil podpis pridružitvenega sporazuma, o katerem se je pogajal z EU. To je sprožilo spontano protestno gibanje. Ko so se razmere zaostrele, so zahodne države posredovale v podporo demokratičnim silam.

Takratni predsednik vlade je bil Nikolaj Azarov. Na čelu vlade je bil štiri leta do svojega odstopa konec januarja 2014, s čimer je postal najdlje vladajoči predsednik vlade v neodvisni Ukrajini. Azarov zanika zahodno pripoved. Zdaj živi v Moskvi in pripravlja politične predloge za prihodnost Ukrajine v okviru Odbora za rešitev Ukrajine, ki je v opoziciji proti sedanji vladi v Kijevu. V nadaljevanju objavljamo intervju, ki ga je novembra 2016 z Azarovom opravil novinar Stefan Korinth in v katerem je natančno opisal potek dogodkov z njegovega vidika.

Gospod Azarov, govorimo danes [2016], ob tretji obletnici začetka Majdana. Proteste je sprožila zavrnitev pridružitvenega sporazuma s strani vas in predsednika Viktorja Janukoviča. Nemški mediji so takrat trdili, da ste sporazum presenetljivo zavrnil. Tudi mediji so le redko navajali razloge. Ali lahko nemškemu občinstvu ponovno podrobno pojasnite razloge za zavrnitev?

Nikolaj Azarov: V zahodnih medijih je bilo o tem vprašanju zelo malo objektivnega poročanja. Pridružitveni sporazum je bil parafiran že leta 2012. To pomeni, da je bil sporazum v bistvu pripravljen dve leti pred Majdanom. Iz tega sledi preprosto vprašanje: zakaj sporazum ni bil podpisan leta 2012 ali 2013, če je bil pripravljen? Evropska komisija je namreč podpis sporazuma pogojevala z izpustitvijo Julije Timošenko. Ukrajinska stran pa je bila nezadovoljna z rezultati proste trgovine, ki so bili določeni v sporazumu.

Sporazum o prosti trgovini med Ukrajino in EU naj bi načeloma začel veljati hkrati s sporazumom o prosti trgovini med Ukrajino in Rusijo. To bi pomenilo, da bi bile ukrajinske meje na obeh straneh odprte za blago, storitve in kapital. To je privedlo do spora med Rusijo, Ukrajino in EU, ki smo ga morali reševati.

Ta pogajanja so bila zelo težka. Predstavljajte si, da smo na začetku o teh vprašanjih razpravljali dvostransko. Z drugimi besedami, odšli smo v Bruselj in se tam pogovarjali. Nato smo odpotovali v Moskvo in se tam pogovarjali. In ko ti pogovori niso pripeljali nikamor, saj z nobeno stranjo nismo mogli doseči dogovora, sem predlagal: "Vseeno kje, ampak usedimo se skupaj v troje in to razrešimo."

In šele septembra 2013 je Rusija pristala na takšne tristranske pogovore. Čeprav že Rusije ni bilo lahko prepričati, da bi privolila v tristransko srečanje, ga je EU popolnoma zavrnila: "To ni zadeva, ki bi sodila v tristranski pogovor. To je stvar med Ukrajino in Evropo!"

V tem času je bil v trgovini med Ukrajino in Evropo primanjkljaj enajst milijard evrov. To pomeni, da je bil ukrajinski uvoz za enajst milijard višji od izvoza v Evropo. Jasno nam je bilo, da bomo v trenutku, ko bomo odprli meje za blago in storitve, takoj morali tekmovati z visoko gospodarsko razvitostjo zahodnih podjetij.

Zato smo se obrnili na EU in zaprosili za podporo pri posodobitvi našega gospodarstva. Tako bi lahko vsaj srednjeročno postali konkurenčni v prosti trgovini z Evropo. Upali smo, da bo odgovor na to vprašanje pozitiven. Toda na tej točki ni bilo razumevanja in podpore.

Rad bi dodal dve ali tri misli o vsebini tega pridružitvenega sporazuma.

Prošnja

V Evropo lahko izvažamo predvsem kmetijske proizvode. Vendar je EU želela prav te kategorije izdelkov zelo omejiti z uvoznimi kvotami. Primer: ko smo začeli pogovore z Evropo, je bila kvota za uvoz žita v EU 20 000 ton. Med pogovori mi je uspelo povečati kvoto vsaj na 200.000 ton. Ukrajina pa proizvede več kot 60.000.000 ton. Potencialna količina, ki bi jo Ukrajina lahko izvozila, je 30.000.000 ton. Vprašanje, ki se mi je seveda zastavilo, je: "Kakšen sporazum o prosti trgovini je to, če točno tistega, kar lahko izvozimo, ne moremo izvoziti, ker je omejeno s kvotami?"

EU bi lahko dobavili več kot 1.000.000 ton mesa, dobili pa smo kvoto 20.000 ton. Prav tako bi lahko izvozili veliko količino jekla. Izdelke strojništva, ki bi jih pod določenimi pogoji lahko izvažali, so seveda omejevali in urejali tehnični standardi EU, ki niso bili enaki ukrajinskim.

Na podlagi vseh teh točk se je konec leta 2013 izoblikovalo mnenje, da gospodarski del pridružitvenega sporazuma v tedanji obliki za Ukrajino ni ugoden. Vendar še enkrat poudarjam: vsi pogovori z EU in Rusijo so potekali zaupno. Nič od tega ni prišlo v medije. Upali smo, da bomo nekako našli kompromis.

Kaj pa smo novembra 2013 dobili na vrhu z EU? Finančna pomoč za posodobitev ukrajinskega gospodarstva je bila zavrnjena. Povečanje kvot je bilo zavrnjeno. Zavrnjeno je bilo tudi premostitveno posojilo. Zato se je pojavilo vprašanje, ali ne bi podpis odložili, dokler ne bi s kompromisom rešili pravkar omenjenih težav.

Ta trenutek so izkoristili za pripravo državnega udara. Na diplomatski ravni je Barroso [takratni predsednik Evropske komisije] zelo jasno povedal: "Če tega ne boste podpisali, bo to podpisal drug predsednik in drug predsednik vlade." Menim, da ta izjava zelo jasno kaže takratno razmerje moči med EU in Ukrajino.

Preden preidemo na Majdan, sem se želel za trenutek ustaviti pri sporazumu in se podrobneje pozanimati o interesih. Pravkar ste opisali, da gospodarski vidiki sporazuma za Ukrajino niso bili tako ugodni. Kakšne prednosti pa je ukrajinsko vodstvo upalo pridobiti s to pogodbo? Konec koncev sporazum ni vključeval izrecne možnosti pristopa.

To je res. V vseh štirih letih smo na dnevni red večkrat uvrstili vprašanje dolgoročnega članstva Ukrajine v EU. Vendar je bil ta odločno zavrnjen. Res je tudi, da v samem sporazumu ni nobene omembe dolgoročne perspektive pristopa.

Kaj pa smo kljub temu videli kot prednosti? Prvič, videl sem veliko priložnosti, da bi povezavo z EU izkoristili za posodobitev ukrajinskega gospodarstva. Načeloma smo želeli s sporazumom privabiti evropske naložbe v državo in posodobiti naše gospodarstvo z visoko tehnologijo. Predvidevali smo, da bo konkurenca med ukrajinskimi in evropskimi podjetji srednje- in dolgoročno privedla do pozitivnih strukturnih sprememb v ukrajinskem gospodarstvu.

Vendar je bil bistveni del pridružitvenega sporazuma osredotočen na pravno varnost in vzpostavitev okvirnih pogojev za poslovanje. Zlasti na področju izboljšanja pravne države smo v ta sporazum polagali velike upe, zlasti glede izvajanja in uveljavljanja neodvisnosti sodstva od izvršilne oblasti. Izvajanje vseh evropskih norm, začeni s svobodo izražanja in človekovimi pravicami, s ciljem demokratizacije družbe.

V povezavi z EU smo videli priložnost za nadaljnje družbeno-politično izobraževanje in približevanje evropskim standardom ter možnosti za gospodarsko posodobitev. Žal smo se hudo motili.

Kakšne interese je s Pogodbo po vašem mnenju zasledovala EU?

Danes je popolnoma jasno: glavni cilj evropskih politikov je bil uresničiti ameriške direktive, storiti vse, kar je mogoče, da bi Ukrajini preprečili geopolitični vstop v Evro-azijsko carinsko unijo Rusija-Kazahstan-Belorusija. Zlasti da bi oslabili povezavo med Ukrajino in Rusijo, s tem pa posredno povzročili tudi konflikt med Ukrajino in Rusijo.

Na svojih srečanjih z evropskimi voditelji sem pogosto zastavljal vprašanje: "Zakaj to potrebujete?" Nikoli nisem dobil odgovora. Vedno sem trdil, da je Ukrajina nevtralna država. Država, in to sem vedno poudarjal, ki bi morala imeti zelo dobre odnose z Evropo in Rusijo. Naš cilj ni bil niti vstop v Nato niti sklenitev vojaškega pakta z drugimi državami proti Rusiji.

Soočili smo se z veliko nalogo, da pospešimo modernizacijo ukrajinskega gospodarstva, zato bi morala biti politična stran dejansko bolj v ozadju. Po zadnjih treh letih, v katerih smo lahko realno spremljali razvoj dogodkov, sem še bolj prepričan, da je bila zlasti zunanja politika EU vse prej kot neodvisna.

Pravkar ste namignili, da so bile v sporazumu vojaške določbe...

... ne, ni bilo odstavkov o vojaškem sodelovanju.

Toda v več členih Pogodbe [členi 7, 10 in 13] je govora o "skupni varnostni in obrambni politiki", skupni obrambi pred terorizmom in vojaškem sodelovanju z EU.

To so splošna vprašanja. Boj proti terorizmu - da. Toda vojaško sodelovanje v klasičnem smislu - ne.

Torej v sporazumu zagotovo ni bilo vojaško-političnih namer?

Ne.

V svoji knjigi "Resnica o državnem udaru* pišete, da ste želeli "popeljati Ukrajino v Evropo". Na Zahodu so vedno govorili, da ste "proruski". Kako se to ujema?

Nikoli nisem bil prorusko usmerjen politik, če pod proruskim razumete izvajanje ruskih navodil. Danes ljudje pravijo, da so tisti, ki so zdaj na oblasti, "prozahodni" politiki. Tisti, ki so bili odstranjeni, so bili prikazani kot "proruski". To je v osnovi napačno.

Tisti, ki so zdaj na oblasti, Ukrajine zagotovo ne vodijo v Evropo, temveč jo v njenem razvoju vračajo mnogo let nazaj. Če v Evropo, potem v trideseta leta prejšnjega stoletja.

Ti ljudje so popolnoma uničili gospodarstvo. V času, ko sem bil predsednik vlade, je bil povprečni dohodek 500 dolarjev, povprečna pokojnina 200 dolarjev, cene osnovne hrane in storitev pa so bile pet- do šestkrat nižje kot v Evropi. To pomeni, da je treba kupno moč dohodka v višini 500 dolarjev, če ga želite primerjati z Evropo, pomnožiti s pet.

Danes je povprečni dohodek padel na 120 dolarjev, pokojnine pa na 30 do 40 dolarjev. Vendar so cene tri- do štirikrat višje kot prej. Pokažite mi samo eno evropsko državo, kjer so dohodki primerljivo nizki. V katerih državah so na oblasti radikalne desničarske stranke in kje obstaja takšna medijska cenzura kot danes v Ukrajini? V katerih evropskih državah so knjige in filmi prepovedani? Tisti, ki so danes na oblasti, zagotovo ne vodijo prozahodne politike. Preprosto povedano so tatovi in goljufi.

Vedno me je navduševal življenjski standard v zahodnoevropskih državah. Zato sem storil vse, da bi Ukrajino približal zahodnim standardom in zahodni življenjski ravni. Med mojim mandatom sem na primer prvič v Ukrajini uvedel, da morajo biti vsi farmacevtski izdelki skladni z GMP - dobro proizvodno prakso, evropskim standardom za farmacevtske izdelke. To sem nameraval uvesti tudi v vseh drugih gospodarskih panogah.

Vendar pa morate vedeti, da je bila Rusija še vedno naša največja gospodarska in trgovinska partnerica. Zato je bilo ohranjanje dobrih sosedskih odnosov z Rusijo za nas eksistenčnega pomena. Rusija nam je zagotovila velike količine nafte, plina in drugih virov energije. V preteklosti smo imeli z Rusijo močno integrirano gospodarstvo. S skupnimi energetskimi cevovodi nam Rusija v mrzlih zimah zagotavlja velike količine energije. Zato je strateška naloga vsake od naših vlad, da ohranja dobre sosedske odnose z Rusijo. To je tudi izrazito "prorusko" stališče naše vlade.

Kakšen bi bil po vašem mnenju interes Rusije v teh tristranskih pogajanjih, če bi do njih prišlo?

Ruski interesi v zvezi s tem so preprosti in pregledni. Skozi Ukrajino potekajo naftovodi in plinovodi v Evropo. Takrat je Zahodna Evropa prek teh plinovodov pokrivala več kot 30 odstotkov svojih potreb po plinu. Preko Ukrajine potekajo tudi glavni ruski infrastrukturni vodi v Evropo: železniški, cestni in telekomunikacijski. Najpomembnejša neledena pristanišča so na Črnem morju.

Ukrajina je bila glavna tranzitna država za Rusijo. Ukrajina je bila tudi glavni trg za ruske izdelke. V Rusiji smo kupovali za več kot 30 milijard dolarjev blaga. Zato je bilo za Rusijo pomembno, da Ukrajina ostane prijateljska in stabilna država. To je pomembno tudi za skupne odnose med Ukrajino, Evropo in Rusijo.

Zdaj sva prišla do Majdana. V vladni četrti ste bili priča vsemu od blizu. Kako ste vi osebno doživljali prve dni in tedne Majdana? Ali je bilo že takrat mogoče predvideti, da bo iz tega nastalo nekaj večjega?

Demonstracije so se začele 21. novembra 2013. Načeloma so bile to mirne in razmeroma majhne demonstracije. V nekaterih dneh se je tam zbralo tudi do tisoč ljudi, večinoma študentov. To stanje se je nadaljevalo približno do 28. novembra, ko je predsednik Janukovič v Vilni zavrnil podpis pridružitvenega sporazuma. Tega dne je Študentski akcijski odbor uradno sprejel odločitev o prenehanju protestov.

V noči z 29. na 30. november je bilo na Trgu neodvisnosti največ 50 do 100 demonstrantov. Večina med njimi ni bila več študentov, ampak starejši priseljenci iz zahodne Ukrajine. In prav od te noči dalje so začeli pripravljati državni udar.

Zastavite si preprosto vprašanje: kako je lahko ob štirih zjutraj na Trgu neodvisnosti več kot deset snemalnih ekip nacionalnih in mednarodnih medijev, zlasti poljskih? To pomeni, da so vedeli, da se bo tam nekaj zgodilo. Ko kamere pripravite in namestite ob štirih zjutraj, to običajno storite le, če imate dober znak, da se bo nekaj zgodilo.

Okoli pol štirih zjutraj je na Majdan iz smeri hotela Ukrajina prišlo okoli 100 ljudi - predstavnikov radikalnega Desnega sektorja, oboroženih z železnimi in drugačnimi palicami. Začeli so pretepati redke policiste na trgu. Na trgu je bila ves čas policijska kamera, zato je bilo vse posneto. Te posnetke sem videl tudi sam. Borci Desnega sektorja so policiste napadli z razžarjenimi palicami, ki so jih pred tem segreli v gorečih zabojnikih za smeti, in jih poskušali zabosti v obraz. Policisti so poklicali okrepitve. Prišla je tudi posebna enota iz Berkuta. Teh 100 borcev so začeli razganjati. V tem kontekstu so bili izgnani tudi tisti, ki so bili prvotno v šotorišču. Takrat so vse ukrajinske in evropske televizijske postaje začele snemati in vsakih pol ure predvajati to sekvenco na televiziji.

Po svetu so zaokrožile slike ljudi z razbitimi nosovi in krvavimi obrazi, da bi ustvarili vzdušje tistega trenutka. Vse je bilo prikazano kot gnusno in obsojanja vredno pretirano nasilje policije nad demonstranti. Nihče ni pokazal slik provokatorjev, ki so sprožili ta konflikt.

V medijih so se širili pozivi, naj pridejo na Majdan ter zasedejo predsedniško in druga vladna poslopja. Takrat se je začel proces oboroženega prevzema oblasti. Policija ni bila opremljena s strelnim orožjem, zato je radikalnim

protestnikom uspelo blokirati vse glavne stavbe, kot sta mestna hiša in predsedniška uprava. Zasedena je bila tudi stavba sindikata. Kljub tej očitni kršitvi vseh ustavnih norm in zakonov predsednik Janukovič ni sprejel nobenih ukrepov, da bi demonstrante pregnal s silo.

Radikalne sile so tiste dni na Majdanu postavile barikade. Ti borci so miroljubne demonstrante izkoristili tudi za to, da so v policiste preko njih kot zaščite metali Molotovove koktajle in kamenje. V mestni hiši je bil zasliševalni center, kamor so odpeljali ujete pripadnike varnostnih sil ali ljudi, ki so jih imeli za vohune. Povsem očitno je bilo, da je bil pripravljen scenarij za prevzem oblasti.

Povabil sem veleposlanike držav EU in ameriškega veleposlanika. Nisem jih mogel povabiti v vladno stavbo, ker so jo blokirali borci Majdana. Zato je to srečanje potekalo na zunanjem ministrstvu.

Pokazal sem jim slike, zlasti teh provokatorjev. Pokazal sem primere in dejal: "Gospodje veleposlaniki, imate velik vpliv na svoje države in na militantne protestnike. Pokličite jih in sporočite: Če se ne bodo obnašali mirno, bo država prisiljena uporabiti policijsko silo in jih pozvati k redu. Celotna Ukrajina deluje mirno, v središču Kijeva pa je skupina radikalnih državnih zarotnikov, ki poskušajo prevzeti oblast." Odgovor veleposlanikov: molk.

Obrnil sem se tudi na takratnega nemškega veleposlanika. "Gospod veleposlanik, si predstavljate, da bi v Nemčiji skupina militantnih demonstrantov blokirala in zasedla kanclersko palačo? Kakšne ukrepe bi sprejela policija v Nemčiji?" Na to se je nasmehnil in rekel: "V Nemčiji je to nemogoče, ker je Nemčija demokratična država."

To sem razumel kot posmeh in cinizem. To sem mu tudi povedal. "Menite, da lahko to storite v Ukrajini, vendar ne doma. V Ukrajini lahko zasedete vladno stavbo. V Ukrajini lahko ubijate policiste, mečete Molotovove koktajle in gledate, kako ljudje gorijo kot bakle. In vi mislite, da je vse to demokratično." Takrat sem razumel, da od evropskih veleposlanikov in ameriškega veleposlanika ne gre pričakovati pomoči.

Poleg tega mi je naša obveščevalna služba vsak dan poročala, da se voditelji Majdana nenehno posvetujejo na ameriškem veleposlaništvu. Načeloma je to odkrito priznal in potrdil tudi Obama. V Kijev sta prišla tudi gospa Nuland [pomočnica državnega sekretarja v ameriškem zunanjem ministrstvu] in vodja zunanjega ministrstva. Sestal sem se z Victorio Nuland in ji opisal razmere. Vedela je bolje kot jaz. Prepričala me je, da Ukrajina potrebuje vlado narodne enotnosti.

Odgovoril sem ji, da ima Ukrajina vlado, ki je demokratično izvoljena v skladu z ustavo in zakoni. Teden dni pred tem srečanjem je parlament meni in moji vladi izglasoval zaupnico, potem ko sem vložil glasovanje o nezaupnici. Kaj ima Nulandova s tem, kakšna vlada je v Ukrajini? Tudi mi jim ne govorimo, kakšna vlada je v ZDA. Kakšen razlog imajo, da nam govorijo, kakšno vlado potrebujemo?

Decembra so v Kijev pripotovali različni predstavniki zahodnih držav. Med njimi so bili Kaczyński, McCain, Westerwelle in številni drugi. Vsi ti predstavniki so na Majdanu izjavili, da podpirajo protestnike. Nulandova je dejala, da je uspeh demokracije, kot je poimenovala ta državni udar, ZDA stal pet milijard dolarjev. Koliko pa je to stalo Ukrajino? Na stotine milijard, 50.000 mrtvih in številne grenke usode.

Za trenutek bi se rad ustavil pri Majdanu. Torej bi se lahko predsednik Janukovič sam odločil, da s silo očisti Majdan? Ali pa bi se moral o tem odločiti vodja policije?

V skladu z ukrajinsko ustavo so vse policijske in vojaške strukture podrejene predsedniku. Vlada se ukvarja s socialnimi in gospodarskimi vprašanji. Vendar noben predstavnik vlade, parlamenta niti sam predsednik ni dal ukaza za nasilno čiščenje Majdana. Policisti niso imeli strelnega orožja, imeli so palice, ščite, nekateri pa tudi dražilni plin.

Zdaj ste že pojasnili, kaj ste rekli zahodnim predstavnikom med Majdanom. Kako so pritiskali na vas?

Zahodni diplomati so ves čas ponavljali mantro, da v nobenem primeru ne smemo uporabiti nasilja nad demonstranti. Vem, da je gospod Biden [takratni podpredsednik ZDA] odkrito grozil Janukoviču: Če bo demonstracije nasilno pregnal, bo postal persona non grata v Evropi in svetu. Proti njemu bodo uvedene sankcije.

Janukovič je zaradi tega postal neodločen. Zarotniki so ugotovili, da niso bili kaznovani. Janukovič se je z njimi pogovarjal tri mesece. Vsak dan so več ur sedeli in se pogajali o pogojih za kompromis. Protestniki nikoli niso izpolnili danih obljub.

Primer: Janukovič se je z demonstranti dogovoril, da bodo evakuirali ministrstvo za kmetijstvo. To so obljubili, vendar tega niso storili. Z njimi se je pogovarjal, da bi morali umakniti blokado vladne stavbe. To so obljubili, vendar tudi tega niso storili. Enako velja za mestno hišo. In tako naprej.

V Ukrajini danes pravijo, da je bil Majdan "revolucija dostojanstva". Kaj menite o tem? Kaj je bil Majdan?

Povsem očitno je, da je šlo za državni udar. Jasno pa je tudi, da je treba državnemu udaru dati določen demokratičen videz. Prav zato je bil Majdan predstavljen kot revolucija.

Toda kako naj bi šlo za revolucijo, če so bile v celotni državi razmere normalne in se je kaj takega zgodilo le v središču Kijeva? Če ste šli sto metrov stran od barikad na Majdanu, je bilo življenje v Kijevu takrat povsem običajno. To kaže, da je v celotnem procesu Majdana sodeloval minimalen delež ukrajinskega prebivalstva. V bistvu nekaj tisoč oboroženih borcev in aktivistov.

Če bi Janukovič uporabil pooblastila, ki jih je kot predsednik imel v skladu z ustavo, se z njimi ne bi bilo treba ukvarjati. Poskus oboroženega prevzema oblasti je kaznivo dejanje. Tudi ubijanje policistov je kaznivo dejanje, oborožena zasedba stavb je prav tako kaznivo dejanje. Postavlja se preprosto vprašanje: zakaj se celoten varnostni aparat države tri mesece ni odzval na ta kazniva dejanja?

Danes je na voljo že veliko dokazov. Danes se je celo že pojavilo priznanje nekega radikalnega aktivista, da je z dvema streloma ubil dva policista ("Majdan: ustrelil sem ju v tilnik"). Na voljo so tudi dokumentarni filmi zahodnih televizijskih hiš. Danes je že dokumentirano, od kod so prišli ostrostrelci, kdo so bili in kdo je streljal na miroljubne protestnike. In vsi ti zločini so bili storjeni le za dosego enega cilja: prevzem oblasti. Zato je povsem očitno, da ni šlo za revolucijo, temveč za državni udar.

Kakšne informacije imate o ostrostrelcih?

Gospoda Pašinskega, ki je eden od radikalnih pučistov, so na primer priprli, ko je z Majdana odnašal ostrostrelske puške. Eden od svetovalcev sedanjega notranjega ministra Avakova je pomagal osvoboditi enega od ostrostrelcev, ki so ga aretirali na Majdanu. Vedeli so za te aretacije. Ostrostrelce so osvobodili, izginili so neznano kam.

Predstavnikom tožilstva in policije v treh letih ni uspelo najti niti ene priče ali drugače dokazati, da so bili ostrostrelci iz Janukovičevih ali Berkutovih struktur. Prav tako nikakor ni mogoče dokazati, da sta takratni notranji minister Zaharčenko ali Janukovič dala ukaz za akcijo ostrostrelcev. Poudarjam: v treh letih ni bilo nobenih dokazov.

Po drugi strani pa imamo veliko dokazov, da so bili v organizacijo teh oboroženih spopadov vpleteni zlasti Jacenjuk, Porošenko, Pašinski in Turčinov. Ubijanje na Majdanu jim je pomagalo razburiti prebivalstvo in na tej podlagi preganjati Janukoviča. Takrat so želeli ubiti Janukoviča in to javno. Veliko število oboroženih radikalcev se je odpravilo v predsednikovo rezidenco. Janukovič je bil prisiljen s helikopterjem odleteti v Harkov. V tem času je prevzem oblasti v mestih že napredoval.

V svoji knjigi opisujete, da je prišlo do napada na vas ali na vaš službeni avtomobil, v katerem je sedela vaša žena. Ali lahko še enkrat opišete to situacijo?

Ko je Janukovič iz Kijeva odletel v Harkov, je postalo moje bivanje v Kijevu življenjsko nevarno. Osebni stražarji so me obvestili, da mi ne morejo zagotoviti varnosti. Odločil sem se, da grem na vzhod države, kjer je bilo takrat mirno in so bile razmere drugačne. Želel sem odpotovati z letalom. Moja žena iz zdravstvenih razlogov ne more leteti z majhnimi letali. Zato sem jo v Doneck poslal z avtom. Ko je odšla od doma, je za njima takoj pripeljal džip. Avtomobilu je sledil približno 100 kilometrov. Nato jih je prehitel. Vsi so mislili, da je odšel.

Vendar se je nekaj minut pozneje ta džip ponovno pojavil, se pripeljal proti njim po nasprotni strani ceste. Na podvozju džipa je bil moški z avtomatsko pištolo. Ko se je džip približal ženinemu avtomobilu, je moški streljal nanj. Na srečo cesta ni bila ravna in vse kroglice so zadele motor, le ena krogla je razbila steklo. Motor je zagorel in džip je z veliko hitrostjo odpeljal proti Kijevu. V avtomobilu, na katerega so streljali, so bile štiri osebe, vendar na srečo niso bile poškodovane. Nato so prestopili v drugo vozilo, ki je bilo z njimi v konvoju, in se odpeljali v Doneck. Seveda so morilci pričakovali, da sem v avtu, zato so streljali.

Kaj menite o prihodnosti Ukrajine, kaj je po vašem mnenju zdaj potrebno, kdo mora ukrepati, da se vojna v Ukrajini konča?

Državni udar, gospodarska kriza in vojaški spopad na vzhodu države - to so posledice konfrontacije med ZDA in Rusijo. Do državnega udara sploh ne bi prišlo, če ga ne bi odobrile in spodbujale ZDA.

Donald Trump je nedavno zelo preprosto in jasno povedal: "Konflikt v Ukrajini je konflikt med ZDA in Rusijo." Zato obstaja le en izhod iz situacije: sklenitev sporazuma med ZDA in Rusijo, v katerem bo sprejet katalog ukrepov za stabilizacijo države. Seveda bi lahko k temu veliko prispevala tudi Nemčija, če bi zavzela načelno in objektivno stališče. Na žalost tega do danes nismo dočakali.

Imam svoj načrt za mirno rešitev v Ukrajini. Sestavljen je iz desetih točk. Glavno je, da se strinjamo, da je v Ukrajini prišlo do državnega udara in da je sedanja ukrajinska vlada nelegitimna. Če se tega zavedate, lahko hitro rešite razmere v Ukrajini. Toda dokler so v Ukrajini na oblasti ljudje, ki so do komolcev v krvi in ki so izvedli državni udar ter sprožili oboroženi spopad na vzhodu Ukrajine, spora ni mogoče rešiti. To pomeni, da mora ameriška stran priznati, da je šlo za državni udar.

Eden glavnih problemov v Ukrajini je velikansko število nenadzorovanega orožja, ki se je pojavilo v tem spopadu, ter neformalnih bataljonov in polkov, ki jih je težko imenovati ustavne. Kako lahko stabiliziraš razmere v državi, v kateri je praktično vsa opozicija v zaporu, izgnanstvu ali pod hudim pritiskom? S kom je mogoče najti kompromis?

Kompromis je mogoče najti le med različnimi političnimi silami, ki upoštevajo različna mnenja, stališča in mentaliteto v Ukrajini. Dokler ne bo dialoga z ljudmi, ki so se uprli režimu na vzhodu države, tudi tam ne bo kompromisa.

Ali je po vašem mnenju Nemčija, Angela Merkel, preveč pasivna?

Ne le pasivna. Vedno se zamolči in nikoli ne omenja, da je Nemčija kot garant 21. februarja dejansko sopolodpisala deklaracijo, v kateri je bil določen prehod, tj. kako bodo konec leta potekale predčasne predsedniške volitve. To izjavo je takrat podpisal nemški zunanji minister Steinmeier. Podpisali so ga trije zunanji ministri: Poljske, Nemčije in Francije. Istega dne so pregnali Janukoviča. Seveda se sprašujemo o vrednosti takšnega papirja in takšnega podpisa. Tisti, ki so uresničili državni udar, so se odkrito in cinično obrnili proti Nemčiji.

Kakšne možnosti vidite za to, da bi kot politik ponovno posredovali v Ukrajini?

Pripravljen sem prispevati svoje izkušnje in znanje k iskanju mirnega načina za ureditev konflikta v Ukrajini. Prepričan sem, da se bo morala Ukrajina prej ali slej ukvarjati z oživitvijo gospodarstva ter obnovitvijo normalnih odnosov z Rusijo in Evropo. Menim, da so moje izkušnje in znanje lahko zelo dragoceni za Ukrajince.

Nikoli nisem bil radikalec. Vedno sem iskal kompromisne rešitve. Vedno sem se v državi osredotočal na združevanje in ne na delitev. Pripravljen sem sodelovati pri obnovi gospodarstva.

Zahod vas in vašega sina obtožuje, da sta bila del tega oligarhičnega sistema v Ukrajini. Kaj pravite na to obtožbo?

Kaj lahko očitata uspešnemu predsedniku vlade, pod čigar vodstvom se je država razvijala? Čas, ko se je povečal dohodek, ko so v državi zgradili ceste, stadione in letališča. Poglejmo realnost: velika skupina preiskovalcev in tožilcev si že tri leta mrzlično prizadeva sestaviti obtožbe proti meni. Vse dosedanje obtožbe proti meni so lažne.

Prosim, pokažite mi eno osebo v Ukrajini, ki me lahko resnično obtoži korupcije. Nekdo, ki bo povedal, da je šel takrat k meni, predsedniku vlade, in mi dal denar ter tako rešil neko vprašanje. Pokažite mi, kje naj bi bila ta sredstva? Kaj naj bi z njimi storil?

Zunaj Ukrajine nimam nobenega premoženja, nobenega denarja. EU se je na podlagi obtožnice ukrajinskega generalnega tožilstva brez kakršnih koli dokazov odločila za sankcije zoper mene in za zaseg računov. Postavljam preprosto vprašanje: katere račune v katerih bankah so zasegli? Ni jih.

Kijevski režim laže brez sramu. Nedavno je predsednik banke Oschad sporočil, da so na računih Azarova in Janukoviča milijarde, vendar naj zaradi zakona o bančništvu ne bi mogel navesti podrobnosti. Toda katere podrobnosti lahko razkrije? V 20 letih sem imel en račun - v tej banki. Tja so šli moja plača, pokojnina in vsi moji zaslužki, na primer od mojega dela v Akademiji znanosti. Vsota znaša približno milijon grivn. Ne milijarda, ampak milijon grivn. To je po trenutnem menjalnem tečaju približno 40.000 dolarjev. Izvor vsakega od teh dolarjev je mogoče dokazati s konkretnimi dokumenti. V zadnjih treh letih ni bilo mogoče podati nobene konkretne obtožbe o napačnem ravnanju.

V svoji politični karieri sem imel eno načelo, ki sem mu vedno ostal zvest: nikoli ne mešaj poslovnih in nacionalnih interesov. Zato svojemu sinu nikoli nisem dal vladne pogodbe. Že 25 let živi samostojno in je popolnoma neodvisen od mene.

Sankcije ste že omenili. V začetku leta je Sodišče Evropskih skupnosti v Luksemburgu odločilo, da sankcije proti vam niso zakonite. Kljub temu jih ohranjajo. Kaj vam to pove o "realni politiki" EU?

Zelo sem razočaran. Predvsem o političnem sistemu, pa tudi o pravnem sistemu. Evropski svet odloča o sankcijah proti meni. Že tri leta prosim Evropski svet: "Prosim, zahtevajte dokaze in dokumente o meni iz Ukrajine in jih dajte pristojnemu odvetniku. Da bi se nekdo objektivno ukvarjal s temi materiali. Nato pa prosim, da naredite svoje zaključke."

Ne želim se opravičevati, ne prosim za posebno obravnavo, ne želim biti privilegiran. Edino, kar zahtevam, je objektivna analiza in preučitev obtožb. Globoko sem prepričan, da bo vsak nepristranski odvetnik, ki bo prebral nesmiselne obtožbe, ki so bile proti meni izrečene v Ukrajini, ugotovil, da sankcije niso upravičene.